

Microcosmos Josep Soler

Qualsevol aproximació a Josep Soler i Sardà, compositor nascut a Vilafranca del Penedès el 1935, exigeix la suficient capacitat per endinsar-se en un veritable microcosmos; tot un món, un univers, que coincideix amb el mateix món, el mateix univers, que ha aixoplugat la cultura occidental des de l'època clàssica fins avui en dia.

La seva obra musical i poètica, així com el conjunt d'escrits amb reflexions, inquietuds i pensaments seus transcendeixen, i de ben segur transcendiran, perquè emanen d'una disciplina de rigor, seriositat i ètica indestruïbles del vessant creatiu.

Soler és un dels nostres músics més rellevants i prolífics, tanmateix un gran humanista, resultat de la seva incessant curiositat pel coneixement. Fa més de cinc dècades que confia el seu llegat musical a la Biblioteca de Catalunya, fons que s'ha anat enriquint constantment.

Sis publicacions sobre Soler encapçalen cada una de les sis vitrines d'aquest espai que acull un petit bocí del microcosmos solerià. Els documents exposats ens apropen, com si d'un arbre es tractés, a les seves arrels, branques i fruits, que no desapareixen amb el pas dels anys sinó que, humilment, el creador accepta que l'acompanyin per sempre.

René Leibowitz, compositor de qui Soler rebé consells, comenta la dificultat per comprendre "l'obra d'un veritable artista" perquè s'han de tenir en compte tant els efectes externs i la tradició com la personalitat i l'originalitat de l'autor. Potser per aquest motiu ens hem aventurat a presentar una relació de possibles "paraules clau" que conceptualitzen, més que una trajectòria, un viure:

Vilafranca, piano, Rosa Lara, Cristòfor Taltabull, René Leibowitz, orgue, Montserrat Torrent, ètica, Plató, Sèneca, Grècia, *Musica Enchiridis*, *Missa de Barcelona*, tradició, Schönberg, acord de Tristany, Idea, trítón, òperes, Egipte, Nefertiti, poesia, Rilke, Mèxic, mar, record, memòria, espiritualitat, mística, penombra, pensament, humanisme, pedagogia, Bruch, Badalona, consciència, vocació, ofici, treball, rigor, seriositat, emoció, inspiració, generositat, transcendència, espais-temps...

M. Rosa Montalt

Secció de Música de la BC

1. No ens correspon jutjar...

"No ens correspon jutjar, i ara no ens interessa fer-ho, el grau d'un geni, o d'una altra categoria dins el mateix gènere, d'aquesta música. Tot el que podem dir és que la música d'aquest compositor ens aporta quelcom de nou. I, per tant –atès que així ha enriquit la nostra experiència musical-, pensem que no és presumptuós creure que aquesta música aportarà igualment enriquiment a altres persones per a les quals el fenomen musical té encara veritable importància". René Leibowitz, compositor

Destacats:

Álvaro García Estefanía; Ángel Medina. *Josep Soler*. Madrid: SGAE, 1995 (Catálogos de compositoros españoles). Top: 2006-8-26278

René Leibowitz. Carta ms. a Soler. París, 11 de gener de 1968. Top.: M 5078/19

Josep Soler. *Diaphonia: for woodwind ensemble*. New York: Southern Music ; Hamburg: Peer Musikverlag, 1971. Top.: 2004-4-C 11/33

Josep Soler. *Dos poemes per a orquestra*. Barcelona, 1990. Top.: M 6849/2

2. Els poetes, que sagnen per la boca la melodia de llurs versos, m'han acompanyat, des del començament...

"Els poetes, que sagnen per la boca la melodia de llurs versos, m'han acompanyat, des del començament, amb aquest estrany teixit sobre la qual la música pot trobar descans, però també pateix l'angunia d'una teranyina que l'embolcalla i de la qual ja no podrà mai escapar: Rilke, Shakespeare, Sèneca, Rumi, Verdaguer, Michelangelo, Goethe, Sheley i tants altres són els qui han parlat per nosaltres.

Els Motets de Rilke pertanyen al cicle La vida de Maria; aquests poemes han estat, com Proust, Flaubert, Fritz Lang, Dreyer, Grünwald, Egipte, Mèxic... [...] tots ells acompanyats, junt amb la música dels seus versos, dels nostres camins pel

món de les paraules: deien allò que no sabíem dir i callaven allò que pensem que cal amagar, i potser oblidar, encara que estigui adormit entre llurs versos i les nostres músiques...". Josep Soler, compositor

Destacats:

Ángel Medina. *Josep Soler: Música de la pasión*. Madrid: ICCMU, 1998. Top.: BTMús 78(Sol) Med 8au

Josep Soler. *Canticum ad honorem Sanctæ Mariæ*. 1962-1971. Top.: M 6858/22

Josep Soler. *Das Marien-Leben : 4 lieder*. Barcelona, setembre 1959-2003. Text de R. M. Rilke. Top.: M 6890/19

Josep Soler. *Passio Jesu Christi*. Barcelona, 1968. Top.: M 6852/12

3. Les òperes [...] ocupen indubtablement un paper central...

"Les òperes i composicions escèniques que, d'una manera més o menys literal, puguin ser qualificades com a tals, ocupen indubtablement un paper central en la producció musical de Soler. Una afirmació d'un caràcter tan apodíctic com la que acabem de fer es fonamenta, en aquest cas, no solament en el gran nombre d'obres escrites que es poden enquadrar en aquest gènere, sinó també en la dedicació molt primerenca que hi va tenir el seu autor ja des dels intents compositius inicials, alguns dels quals van ser posteriorment integrats en altres obres posteriors acabades, i en la preocupació que n'ha tingut ell mateix com a assagista de la seva pròpia música". Agustí Bruach, organista

Destacats:

Agustí Bruach. *Las óperas de Josep Soler*. Madrid: Alpuerto, 1999. Top.: BTMús 78(Sol) Med 8au

Soler, Josep. *Agamemnon: tragedia en 1 acto y 10 escenas*. [Text] Sèneca. 1960. Primera òpera, dedicada al mestre C. Taltabull. Top.: M 6871

Josep Soler. *Edip i Jocasta*. Barcelona, 1972. Text: Sèneca i Sòfocles. Programa de l'estrena del Gran Teatre del Liceu, Barcelona, 1986. Top.: 2012-8-C 89/1

Josep Soler. *Jesús de Nazaret: Acte II: Preludi a l'escena VIII*. Top.: Fons Josep Soler

4. No s'aprèn "Un Saber". S'aprèn a aprendre...

"No s'aprèn "Un Saber". S'aprèn a aprendre. Aquest és l'imperatiu ètic de la filosofia i de la música, les quals viuen abocades a la vida i no pas a l'erudició i al triomf professional..."

El músic crea en i des de la tradició i en i des del record. A partir d'aquí, com diu Soler [...] apareix la tasca del compositor ("organista") amb qui naixen l'"organum" que s'expressa a través dels "organa". La unitat plural de la tradició viva de la música i del pensament i de la consciència". Joan Cuscó, musicòleg

Destacats:

Joan Cuscó. *Josep Soler i Sardà: de la vocació a l'ofici*. Vilafranca del Penedès: Museu de Vilafranca / Museu del Vi, Fundació Privada, 2001. Top.: BTMús 78(Sol) Cus 8au

Josep Soler. *A Matilde*. [Barcelona]: Carles Grèbol, 2003. Top.: M 6861/10

Josep Soler. *Harmonices mundi, vol II*. [1970]. Top.: M 6862/11

Josep Soler. *Homenaje – Para la tumba de Bela Bartok*. 1952. Top.: M 6863/22

5. L'Acord de Tristany suposa tornar al punt de partida...

"Josep Soler, a diferència de qualsevol altre compositor català o espanyol, no ha tingut una evolució des d'una etapa tonal a una posttonal. Es situa ja a la cruïlla de la música del segle XX, a la fi de la tonalitat per l'ús del tritó, tant harmònic com melòdic.

L'Acord de Tristany suposa tornar al punt de partida [...]. Aquesta tècnica suposa emprar els dotze acords que sorgeixen del seu transport a cada un dels graus de l'escala cromàtica. Aquests acords es combinen

melòdicament i harmònicament segons l'impuls creatiu del compositor". Teodor Roure, professor de música

Destacats:

Agustí Bruach, Cèsar Calmell, etc. *Josep Soler i Sardà: Compondre i viure*. Vilafranca del Penedès: Edicions i Propostes Culturals Andana, 2010. Top: BTMús 78(Sol) Jos 8au

Josep Soler. *El càntic dels càntics de Salomó*. 1963. Top.: Fons Josep Soler

Josep Soler. *Hortus Deliciarum*. Top.: M 6862/16

Josep Soler. *Pour le Tombeau de Maurice Ravel*. 1951. Top.: M 6859/9

6. ...continua sent un Nil...

"Josep Soler, en fi, ha estat i continua sent un Nil: ingent pel seu cabal creatiu i imprescindible per haver-se desbordat cap als altres amb generositat inusitada. Per això és únic". Àngel Medina, musicòleg

Àngel Medina. *Josep Soler: música de la pasión*. 2a ed. Madrid: ICCMU, 2011. XI edició premio SGAE de la Música Iberoamericana Tomás Luís de Victoria 2011. Top.: Fons Josep Soler

Fons personal de Josep Soler consultable a: www.bnc.cat

Imatge: Compàs núm. 200 de la *Cantata* (2009) de J. Soler, sobre un poema d'Eugeni d'Ors, *Música de Bach* (1947)

Biblioteca de Catalunya

Carrer de l'Hospital, 56

08001 Barcelona

Tel. 93 270 23 00

Fax 93 270 23 04

A/e: bustia@bnc.cat/<http://www.bnc.cat>

De dilluns a divendres, de 9 a 20 h

Dissabtes, de 9 a 14 h

 **Biblioteca
de Catalunya**

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura